

Epistemik Mukavemet Haklılığın Gaspını Önlemek ve Tanıklık Yoluyla Varolmak

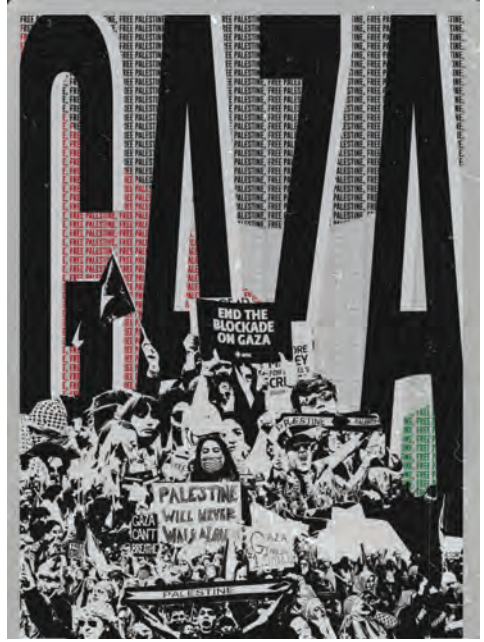
Hediyetullah Aydeniz

Habercilerin meslek ilkelerinin dayandığı mevcut uluslararası normlar, iki asırlık Batı tecrübesinden hareketle BM düzeni içinde oluşan son 75 yıllık düzenlemelere dayanmaktadır.

Medyanın tarihi, modernitenin ve modernleşmenin tarihiyle paraleldir. Dolayısıyla medya ve iletişimin tarihi ve sektörel gelişimi, sömürgecilik ve emperyalizmin tarihinin bir parçası olduğu gibi aynı zamanda sömürgecilığe karşı mukavemet, sömürge karşıtı hareketler ve sömürgeleşme çabalarıyla da iç içedir. Sömürgeciliğin keşif kolu ve gücü olan mekanizmalardan biri olarak medya ve iletişim, karşı direnç geliştirme için de kullanılan önemli bir araçlar bütünüdür. Ancak literatürün odağında daha çok modernlik-geleneksellik, gelişmişlik-gelişmemişlik, terakki/ilerleme-geri kalmışlık dikotomileri bulunmaktadır.

Hiyerarşik bir tahakküm ilişkisine dönüşen bu dikotomilerin medya ve iletişim alanının yansıyan boyutlarından biri olan habercilik yaklaşımları ve normları, Batı deneyimi bağlamında son iki yüzyıllık modern toplum kavramının tekabül ettiği tarihsel süreç ve bu süreç boyunca medyanın sistem içindeki konumu üzerindeki bir anlatıyla şekillendirilmiştir. Habercilik meslek normları, habercilerin hak ve sorumluluklar ile işlevleri, özellikle XX. yüzyılın birinci yarısında yaşanan iki dünya savaşı, faşizm ve

soykırım suçu gibi yaşanan tecrübelerden hareketle belirlendi. Buna bağlı olarak habercilerin meslek ilkelerinin dayandığı mevcut uluslararası normlar, iki asırlık Batı tecrübesinden hareketle BM düzeni içinde oluşan son 75 yıllık düzenlemelere dayanmaktadır. Buradaki genel çerçeve de özgürlük-güvenlik dengesinde olduğu gibi özgürlük ve sorumluluk dengesinin korunmasıdır. Uluslararası alanda da BM bünyesinde önleyici diplomasinin araçlarından biri olarak konumlandırılırken daha çok Batı-dışı dünyanın talebiyle adil ve etkili bir iletişim düzeni arayışı bağlamında bir konumlandırma yapıldı.

Hiyerarşik bir iktidar biçiminin yeniden üretimine aracılık eden "haberciliğin evrensel kuralları" çok genelleyici, perdeleyici ve mesleğin mistifikasyonunu da sağlayan bir söylem olarak kullanılmaya müsait. Bir olayın haberleştirilmesinin asgari unsurlarının evrensel düzeyde kabul edilebilirliğinin dışında bir meslek olarak haberciliğin evrensel kuralları yoktur. Habercilik mesleğinin var olan siyasal-toplumsal sistemlerin de bir parçası olarak bir dünya görüşü etrafında şekillenen yaklaşımları ve bunlardan neşet eden mesleki

kurallarından söz edilebilir. Türkiye'nin de içinde bulunduğu ve kendini konumlandığı demokratik siyasal sistemin medya düzeninin esasını oluşturan liberal anlayışın faşizmi de doğuran bir etken olduğu gerçeğiyle yüzleşilmesiyle 1945 BM düzeni sonrasında özgür olduğu kadar sorumluluğu öne çıkaran medya yaklaşımı hayata geçirilmeye çalışıldı. Bu aslında Batı sisteminin sistemik restorasyonuydu. Kamu yararı, kamunun bilme hakkı, haber-yorum ayrımının netleştirilerek verilmesi, sadece gerçeğin haberleştirilmesi değil gerçek hakkında da haberlerin verilmesi, bağlam ve gerçeğin tümünün haberleştirilmesi, basın özgürlüğünün ana dayanağının tüm ana kamusal tartışmaların ortak taşıyıcısı olması, kabul edilmiş değerlere saygı ve geleneksel değerleri gösterme sorumluluğu

gibi prensiplerle habercilik mesleği de faşizm sonrası sistemik restorasyonda konumlandırıldı. Bu çerçevede son 75 yıldır bir medya düzeni oluşturulmaya çalışıldı. Burada ifade hürriyeti, enformasyon özgürlüğü, serbest haber akışı ve enformasyona erişim hakkı gibi detaylı hak ve özgürlük tanımları yapıldı. BM düzeni üzerinden de bu haklar ve sorumluluklar küresel düzeyde "adil ve etkili bir iletişim düzeni" arayışı ve Batı-dışı dünyanın gayretleriyle 1980'lerde gündeme getirildi. Küresel enformasyon düzeninin sömürgecilik döneminden kalan tek yönlü, dengesiz, eşitsizlikçi yapısına karşın UNESCO üzerinden Batı-dışı dünyanın arayışı, Batı'nın kendi düzeni için geliştirdiği prensipleri küresel ölçekte de kabul etmesine yönelik bu çaba başta ABD olmak üzere küresel düzeydeki güçleri kızdırdı.

Tekrar bir faşizm belasıyla karşılaşmamak için sistem-içi restorasyon olarak görülebilecek 1945 sonrası özgür ve sorumlu basın anlayışının yanı sıra önleyici diplomasi kavramıyla soykırım benzeri insanlığa karşı işlenen suçların tekrar işlenmemesine ilişkin bir söylem ve hassasiyet de üretildi. Bunun için 2007 yılında BM bünyesinde oluşturulan Soykırımı Önleme Ofisi'nin görev alanına denk gelecek şekilde medya ve iletişimin soykırım riskinin ortadan kaldırılmasında ve önleyici diplomasinin doğal bir paydaşı olarak önleyici habercilik anlayışıyla sorumluluk üstlenmesi beklentisi BM dokümanlarına girdi. Ancak BM'nin soykırımı önleme ofisinin belirlediği çerçevede medya ve iletişim alanını soykırımı önleyici işlev görmesi de Batı'nın iç arayışları bağlamında devam eden bu sistemik restorasyon gayretleri, küresel ölçekteki eşitlik ve adalet talebiyle buluşturulmadı.

"Gazetecisiz gazetecilik"

Dijitalleşmenin getirdiği meydan okumalarla başa çıkabilmek için durum tespiti olarak 2017 sonrasında üretilen enformasyon düzensizliği ve krizi, infodemi gibi kavramlar etrafındaki tartışmalar yeni bir sistemik restorasyon arayışını gündeme getirmiş durumda. Bunlara bir de yapay zekâyla yeni bir evreye geçiş olan "gazetecisiz gazetecilik" uygulamaları da eklenince hem ulusal hem bölgesel hem de küre ölçeğinde habercilik sektörünü de kapsayan yeni bir düzen arayışı devam ediyor. 7 Ekim'den bu yana Filistin'de derinleşen soykırım ve etnik temizlik karşısında norm oluşturan aktörler olarak hak etmedikleri bir iktidar ve entelektüel sermaye sahipliği iddiasında bulunan Batılı haber kuruluşları, tüm meslekî normları ayaklar altına alan, BM sonrası uluslararası normlarda insanlığa karşı işlenen suçların ortağı hâline gelen

bir medya ve habercilik örneğini sergilediler. Küre ölçeğindeki tüm aktörlerin özgüvenle ve katılımcı şekilde söz konusu düzen arayışına ve habercilik standartlarına katkıda bulunması gerektiğini en iyi anlatan örnek, yerleşimci sömürgeci, ırkçı, apartheid soykırımcı bir rejim olarak İsrail'in Filistin'de ve tüm bölgede güce dayalı yok edici politikalarının haberleştirilmesidir. Bu çabayı da dikkate alarak "haklılığın gaspı"nı önleyecek bir habercilik terminolojisi, meslekî ilkeler ve bunların uygulanabilirliğini de sağlayan kurumsallaşmış bir medya yapısı oluşturulması temel bir ihtiyaç ve gerekliliktir. 7 Ekim 2023 ve sonrasında yürüyen, 1948 hatta 1916'dan itibaren başlayan bir coğrafyanın yok edilişi, işgal, ırkçılık ve sömürgecilik meselesi ve bunun hikâyesini anlatabilecek terminoloji üretme, bu terminolojiyi haber kalıpları içerisinde kullanabilmek, hem İsrail'in derinleştirdiği Filistin soykırımı özelinde haklılığın gaspını hem de bundan sonraki muhtemel soykırımları önleyici habercilik pratiğini de üretebilir.

7 EKİM'DEN BU YANA FİLİSTİN'DE DERİNLEŞEN SOYKIRIM VE ETNİK TEMİZLİK KARŞISINDA NORM OLUŞTURUCU AKTÖRLER OLARAK HAK ETMEDİKLERİ BİR İKTİDAR VE ENTELEKTÜEL SERMAYE SAHİPLİĞİ İDDİASINDA BULUNAN BATILI HABER KURULUŞLARI, TÜM MESLEKİ NORMLARI AYAKLAR ALTINA ALAN, BM SONRASI ULUSLARARASI NORMLARDA İNSANLIĞA KARŞI İŞLENEN SUÇLARIN ORTAĞI HÂLINE GELEN BİR MEDYA VE HABERCİLİK ÖRNEĞİNİ SERGİLEDİLER.

Bir habercilik türü olarak savaş haberciliği, cepheye muhabirin gönderildiği ve telgraf aracılığıyla da hızlı bir şekilde haberleri savaş alanının dışına ulaştırmanın tarihi Kırım Savaşı (1854) ile başlatılır.

Mevcut sektörel uygulamaların diliyle akademik bilgi birikiminin yeniden değerlendirilmeye imkân verecek şekilde sömürgecilik, emperyalizm, Avrupa merkezcilik, etnosentrizm, antikolonyalizm, sömürge karşıtı başkaldırı/direnış kavramlarıyla ilişkilendirilerek "adil ve etkili bir medya ve iletişim düzeni" arayışının odakta olduğu yeni bir örneklik olarak Filistin gazetecilerini konuşmak, Filistinli habercilerin hakkını teslim açısından da değerlidir.

Filistinli gazetecilere geçmeden önce savaş gazeteciliği/muhabirliğinin tarihine göz atmak konunun, medya ve iletişim düzlemindeki yerini belirlemek ve günümüz için taşıdığı önemi ortaya koymak yerinde olacaktır. Bir habercilik türü olarak *savaş haberciliği*, cepheye muhabirin gönderildiği ve telgraf aracılığıyla da hızlı bir şekilde haberleri savaş alanının dışına ulaştırmanın tarihi Kırım Savaşı (1854) ile başlatılır. O tarihten bu yana savaş muhabirliği, teknolojik gelişmelerle birlikte dönüşmüş, I ve II. Dünya Savaşları'ndan Vietnam'a ve Kaboçya'ya, Körfez Savaşı'ndan Afganistan'a ve daha birçok işgale ve savaşa uzanan süreçte, çoğunlukla Batılı gazetecilerin tanıklığıyla şekillenmiştir. Bu tanıklık çoğu zaman dışarıdan bakışın "gözlemci" olduğu bir konumunun ötesine geçememiş ya da Irak örneğinde olduğu gibi, işgal ordularının bir parçası olarak kendisine belirlenen kurallar ve sınırlar içinde bir meslekî pratik ortaya koyan "iştirilmiş" gazeteciler ve gazetecilik uygulamasına evrilmiştir.

Gazeteciler, bilgiye ulaşmanın yanında savaş gibi riskli durumlarda hayatta kalmak ve etik sınırlar içinde haber üretmek zorundadır. XX. yüzyıl boyunca savaş haberciliği büyük oranda devletler, askerî birlikler ve medya organları arasında kurulan yapılar çerçevesinde gelişirken XXI. yüzyılın dijital dönüşümü bu yapıları önemli ölçüde değiştirmiştir. Bugün savaşlar yalnızca silahlarla yapılmıyor görüntüler, *hashtag*ler, algoritmalar ve içerik akışları üzerinden de yürütülmektedir. Bu dönüşüm, savaşın temsili, izlenme biçimleri ve gazeteciliğin doğasını da köklü bir şekilde değiştirmiştir.

Sömürgecilik karşıtı hareketlerde ve mücadelelerde başka örnekleri olmakla birlikte tüm boyutlarıyla canlı yayınlanan bir soykırımı haberleştiren Filistinli gazetecilerini, bu geleneği kökten sarsan, dönüştüren ve yerinden yazan ilk gerçek özneleşmiş savaş muhabirleri olarak konumlandırmak yerinde olacaktır. Onlar yalnızca savaş

KIRIM SAVAŞI'NAN
BU YANA SAVAŞ
MUHABİRLİĞİ,
TEKNOLOJİK
GELİŞMELERLE
BİRLİKTE
DÖNÜŞMÜŞ,
I VE II. DÜNYA
SAVAŞLARI'NDAN
VIETNAM'A VE
KABOÇYA'YA,
KÖRFEZ
SAVAŞI'NDAN
AFGANİSTAN'A
VE DAHA BİRÇOK
İŞGALE VE SAVAŞA
UZANAN SÜREÇTE,
ÇOĞUNLUKLA BATILI
GAZETECİLERİN
TANIKLIĞIYLA
ŞEKİLLENMİŞTİR.

alanını izleyen kişiler olmanın yanı sıra bizzat o savaşın içinde, hedef alınan, yüzlerce öldürülen, bombalanan, katledilen eşini, çocuklarını ve torunlarını haberleştirmek durumunda kalan savaş muhabirleridir. Bu durum, Filistinli gazetecilerin meslekî konumunu *gözlemci, iştirilmiş ve dışarıdan tanıklık yapan habercilikten, bedeniyle tanıklık eden haberciliğe* taşıyarak modern savaş muhabirliği çizgisinde bir kopuşa yol açmıştır. Dışarıdan gazetecilerin girişine izin verilmeyen Filistin'de bu görevi tek başına yerine getiren Filistinli haberciler için bu zorluk, hayatlarıyla ödedikleri bedeldir.

Haklılığın gaspına karşı mücadele: Dijital hafızanın özneleri ve hakikat savaşçıları

Batılı savaş muhabirliği sıklıkla bir anlatım üstünlüğü ve tek yönlü olarak merkezleştirilmiş bakış ve söylem üretmiştir. Filistinli gazetecilerse bu bakışı ters yüz edecek çabayı ortaya koymaktadır. Onlar, haberi sadece aktarmıyor, yerleşimci sömürgeciliğin etnik temizliği, derinleşen soykırımı ve her türlü formuyla işgalci gücün ürettiği şiddete yönelttikleri kameralarını hayatları pahasına açık tutan, hegemonik söylem üretimine karşı gerçeğin işlenmemiş ve

bozulmamış hâliyle "haklılığın gaspını" önlemeye çalışarak birer hafıza kurucu habercileri oluyorlar. Bu anlamda yalnızca savaş haberciliğinin evriminde değil haberciliğin varoluş ve adalet mücadelesi biçimine dönüşümünde de belirleyici rol oynadıkları açıktır. Filistinli haberciler, İsrail'in dışarıdan gazetecilerin girişine izin vermediği için Gazze ile ilgili haber vermek ihtiyacı duyan tüm medya kuruluşları için de yegâne haber kaynağı olarak muhabirlik görevini yerine getirmek durumunda kalmışlardır. Güvencesiz ve ucuz iş gücü olarak küresel yayın yapan medya kuruluşlarının haber üretimine verdikleri katkıların ötesinde vurgulamak gerekir ki küresel Batılı medya kuruluşlarının soykırımı meşrulaştırıcı meslekî pratiklerine ve dev sosyal medya oligarklarının tüm engellemelerine karşı Filistinli gazeteciler seslerini duyurma konusunda yeni yollar bulmuşlardır.

Bu noktada küresel yayın kuruluşlarına karşı alternatif mecra olarak başta sosyal medya olmak üzere etkili şekilde dijital imkânları kullanmaları, onları savaşın sahadaki tanıkları ve epistemik sömürgeciliğe karşı bir mukavemet örneği olarak hafıza kurucu özneler ve hakikat savaşçısı hâline getirmiştir. 1854'te telgrafla başlayan hızlı haber iletimi süreci, bugün Filistinli gazetecilerin *TikTok'ta, Telegram'da* ve tüm engellemelere rağmen

Youtube ve Instagram'da, paylaştıkları görüntülerle başka bir boyuta ulaşmış. Böylece soykırımı önemsizleştiren ve meşru- laştıran habercilik anlayışı ve uygulamalarına karşı doğrudan katliam anlarını hayatları pahasına kayda alan kameralarını açık tutmaları ve yerinde paylaştıkları fotoğraf ve video görüntüleriyle savaş haberciliğinde yeni bir dönem açmıştır. Filistinli gazeteciler, savaş muhabirliği tarihinde bir istisnanın dışında artık yeni bir normu, yeni özgün bir çabayı, yani direnişçi ve hakikate doğrudan bağlı haberciliği temsil etmektedir. Bu da onları gazetecilik tarihinde dışındaki sistematik bilgi üretiminin ham maddesini temin etmeleriyle epistemoloji, iş

yapma biçimleri ve aldıkları tavırla aksiyoloji ile adalet ve insani tüm değerler açısından da merkezi bir konuma getirmektedir.

Filistinli gazetecilerin habercilik faaliyetleri, özellikle İsrail'in Filistin'de derinleştirdiği soykırımın haberleştirilmesi, çağdaş gazetecilik tarihinin en tehlikeli ve fedakârlık gerektiren örneklerinden biridir. Onların çalışmaları sadece bilgi aktarımı ve mukavemet/direnış, tanıklık ve adalet çağrısıdır. İsrail'in Gazze'ye gazetecilerin girişini engellemesi karşısında uluslararası medya kuruluşlarının tek haber kaynağı olarak çalıştırdığı haberciler Filistinlilerdir. Filistinli haberciler de İsrail tarafından maruz kaldıkları soykırımı ve

etnik temizliği kayda alıp dünyaya duyurmanın sorumluluğuyla hareket ediyorlar. Gerçekliğe tanıklık etme misyonu, doğrudan hedef alınarak suikaste uğrama ve bombardımana maruz kalma gibi ölümle burun buruna görev yapmayı gerektirmektedir. Çünkü İsrail'in yoğun saldırıları altında çalışan Filistinli haberciler, sahadaki gelişmeleri kayda almak ve aktarmakla kalmıyor, kaçınılmaz olarak gelişmelere birebir maruz da kalıyorlar. Kendileri, çocukları, eşleri ve diğer birinci derece aile üyeleri olmak üzere habereleştirdikleri, tüm katliamlar ve yıkımlar, birinci el şahitlik/tanıklık özelliğiyle propaganda ve dezenformasyonla mücadelede büyük rol oynamaktadırlar.

İsrail saldırılarının, katliamlarının, suikastlarının ve tabi tutuldukları soykırımın tanığı olan Filistinli haberciler, iki yüzü aşkın meslektaşlarının hayatı pahasına insanlığa karşı

İsrail'in Gazze'ye gazetecilerin girişini engellemesi karşısında uluslararası medya kuruluşlarının tek haber kaynağı olarak çalıştırdığı haberciler Filistinlilerdir.

ULUSLARARASI
İNSANCIL
HUKUK, SAVAŞ
MUHABİRLERİNİN
KORUNMASININ
ÖNGÖRSE DE
BU KURALLARIN
İSRAİL TARAFINDAN
HIÇE SAYILDIĞI VE
ULUSLARARASI
DÜZENİN
HEGEMON GÜÇLERİ
TARAFINDAN DA
DESTEKLENDİĞİ BİR
DURUMDA FİLİSTİNLİ
GAZETECİLERİN
MARUZ KALDIĞI
SALDIRILAR,
BİR İNSANLIK
MÜCADELESİ KADAR,
MESLEKİ PRATİK
AÇISINDAN İLETİŞİM
FAKÜLTELERİNDE
OKUTULMASI
GEREKEN BİR
ÖRNEKLİK
OLUŞTURMAKTADIR.

işlenen suçların kayda alınması ve olup bitenin haberleştirilip dünyaya duyurulmasında büyük bir direniş örneğini ortaya koymaktadırlar.

Türkiye dâhil dünyadaki tüm haber kuruluşları için Gazze'deki tek haber kaynağı ve haber üreticisi olan Filistinli habercilerin ve dijital içerik üreticilerin sahadan sağladığı görüntüler, bilgiler ve haberler olmasaydı bölgede yaşananlar çoğu zaman yalnızca hükümet açıklamaları veya propaganda videolarıyla sınırlı kalacaktı. Dolayısıyla habercilik mesleğinin tarihinde de günümüz meslekî pratik açısında da özel bir konuma sahip olan Filistinli haberciler, İsrail'in Filistin'de devam eden saldırıları, derinleştirdiği soykırımı ve silah hâline getirdiği açlığı kapsayan tüm zulümleri küresel bilgi akışının kritik bir parçası kıldılar.

Uluslararası insancıl hukuk, savaş muhabirlerinin korunmasını öngörse de bu kuralların İsrail tarafından hiçe sayıldığı ve uluslararası düzenin hegemon güçleri tarafından da desteklendiği bir durumda Filistinli gazetecilerin maruz kaldığı saldırılar, bir insanlık mücadelesi kadar, meslekî pratik açısından iletişim fakültelerinde okutulması gereken bir örneklik oluşturmaktadır.

Aynı anda hem çocuklarının cenazesini kaldırmak hem de bunun haberini yapmak

zorunda kalan gazeteciler, sıradan bilgi aktarımından öte bir halkın hafızasını yazıyla, sesle, görüntüyle oluşturan ve küresel hafızasının parçası kılan öznelardir. Filistinli gazetecilerin yaptığı habercilik, meslekî bir görev ötesinde bir vicdan çağrısı, bir tarih yazımı ve adalet arayışıdır. Risk büyük, bedel ağır olsa da onların yaptığı iş, günümüzde hakikatin peşinde koşan gazetecilik anlayışının en onurlu örneklerinden biridir. Herhangi bir savaş bölgesinde gazetecilik yapmakla kıyaslanamayacak kadar karmaşık, zor ve tehlikeli durumda görevlerini yaparken bir halkın sistematik yok oluş tehlikesi altındaki süreci belgeliyorlar. Soykırım, fiziki imha yanında ekolojik, kültürel, sosyal ve tarihsel varlığın da silinmesi sürecidir. Bu bağlamda Filistinli haberciler, halkın hafızasını, delillerini ve insanlığını, soykırım altında emsalsiz bir habercilikle belgeleyen canlı tanıklardır.

FİLİSTİNLİ
GAZETECİLERİN
HABERCİLİĞİ, HABER
ENDÜSTRİSİNİN
İHTİYAÇ DUYDUĞU
HABERCİLİK
ANLAYIŞINI
KARŞILARKEN,
KLASİK MEDYANIN
SINIRLARINI
AŞARAK HALKIN
HAYATTA KALMA
STRATEJİSİNİ
ORTAYA KOYAR.
ONLARIN BİRER
HABERCI OLARAK
ORTAYA KOYDUĞU
ÇABA, YERLEŞİMCİ
SÖMÜRGEÇİLİĞE
KARŞI HAFİZAYI,
DİLİ VE TANIKLIĞI
KORUMA
MÜCADELESİDİR.

Çifte kimlik: Adalet, hafıza ve hakikat için direnmek ile hayatta kalmak

Bilinçli ve sistematik bir susturma politikası olarak İsrail saldırganlığının sistematik hedefi hâline gelen Filistinli haberciler, 7 Ekim 2023 sonrası sadece birkaç ay içinde Gazze’de 200’ü aşkın meslektaşlarının öldürülmesine şahitlik ettiler. Bunlardan bazıları, kamera başında veya önünde görevlerini yapmaya çalışırken uçaklar, keskin nişancılar tarafından öldürülmelelerini kayda alıp dünyaya duyurdular. Hem gözlemci hem haber ve hakikat mücadelesi veren hem de hayatta kalmaya çalışan özneler olarak doğrudan hedefleştirilen Filistinli habercilerin sahip olduğu bu tür bir *çifte kimlik*, gazetecilik tarihinde çok az örnekle karşılaştırılabilir.

Ana akım medya kuruluşlarının soykırımı görmezden geldiği, hatta soykırımı meşurlaştırdığı ve insanlığa karşı işlenen suçların ortağı olduğu bu durumda Filistinli

haberciler eldeki dijital imkânları kullanarak direniş örneğini oluşturmuşlardır. Eşi, çocukları ve torunu öldürülen Wael Dahdouh, Motaz Azaiza, Plestia Alaquad ve diğer Filistinli habercilerin, yazarların paylaşımları savaşın gerçek yüzünü dünyaya gösterdi ve küresel farkındalığın oluşmasına ciddi bir katkı sağladılar. Bu durum, soykırım gibi suçların dijital tanıklıkla belgelenmesinin medya ve iletişim düzleminde olduğu gibi savaş muhabirliğinde de yeni bir döneme girildiğini gösterir. Filistinli habercilerin tanıklığı, soykırımın sadece toplumsal hafızanın bir parçasına dönüşmesine katkı sağlamakla sınırla kalmadı. Onlar tarafından yayınlanan videolar, fotoğraflar ve röportajlar, uluslararası mahkemelerde delil olarak kullanılıyor ve İnsan Hakları Örgütlerinin raporlarına temel teşkil ediyor. Filistinli gazetecilerin haberciliği, haber endüstrisinin ihtiyaç duyduğu habercilik anlayışını karşılarken, klasik medyanın sınırlarını aşarak halkın hayatta kalma stratejisini ortaya koyar. Onların birer haberci olarak ortaya koyduğu çaba, yerleşimci sömürgecilığe karşı hafızayı, dili ve tanıklığı koruma mücadelesidir. Her bir haber hem bir kayıt hem de bir direniş fiilidir. Bu nedenle onların haberciliği haber olmanın ötesinde tarih, hafıza, hukuk ve insanlık için bir belgedir. Sürekli bombardıman altında çalışan, barınma-uyuma-beslenme

gibi asgari ihtiyaçlarını karşılayamayan, sistematik olarak fiziksel bütünlükleri hedef alınan ve nihayet ailelerinin ölümüne tanıklık eden Filistinli haberciler, görev yaptıkları koşullar dikkate alındığında olağanüstü psikolojik direnç, yüksek bir etik bağlılık, halkına ve insanlığa karşı sorumluluk duygusuyla meslek tarihinde unutulmaması gereken bir yükümlülüğü omuzlamaktadırlar. Filistinli habercilerin hayatları pahasına yürüttüğü habercilik, bilgi aktarmak yanında adaleti inşa etmenin ilk adımıdır. Soykırımın canlı tanıkları, insanlık vicdanının sesi, ellerindeki kamerayla tarih yazan kaynakları var eden kişiler olarak unutulmaması gereken Filistinli haberciler, ses çıkartarak, konuşarak ve en önemlisi mikrofon ve kamerayı açık tutarak insanlığı yaşatmaya çalışıyorlar.

Filistinli gazetecilerin haberciliği soykırımcı yerleşimci sömürgeciliğe karşı bir direniş biçimi olarak değerlidir. Bu gazeteciler, emperyal şiddetin sistematik olarak silmeye çalıştığı halkın hafızasını, varlığını ve hakikatini belgeleyerek sömürgecilikten kurtulma ve sömürge sonrası toplumlarda örneğine az rastlanan mukavemet gazeteciliği örneğini sergilemektedirler. Sadece toprak işgalinden ibaret olmayan,

aynı zamanda tarih, anlatı, hafıza ve kimlik üzerinde tahakküm kurmayı hedefleyen Siyonist yerleşimci sömürgeciliğe karşı küresel ölçekte yaygınlaşabilen kendi anlatısını üretmekte belirleyici olmasa da Gazze'de ve daha genelde Filistin'de gösterilen çaba, gerçeğin ham hâlini kayda alıp küresel düzeyde dolaşıma sokarak karşı-anlatı üretiminin zeminini ve imkânını oluşturmaktadır. İsrail'in kontrolündeki medya aygıtlarının "güvenlik" temelli söylemlerine karşılık, soykırımcı gücün saldırganlığını ve buna karşı gösterilen direnişi kayda alıp gösteren Filistinli haberciler, tüm dünyaya *epistemik mukavemetin/direnin* örneğini ortaya koymaktadırlar. İşgal edilmiş her toplumda olduğu gibi Filistin'de de habercilik bir varoluş biçimidir. Filistin'in unutulmasına izin vermemek için tarihin hafızasını oluşturan ve inşa eden *bu gazetecilik modeli*, sömürge karşıtı hareketlerin ve sömürge sonrası mücadelelerin düşünce tarihi içinde değerlendirmeyi ve konumlandırmayı hak etmektedir. Filistinli habercilerin mücadelesi, yerleşimci sömürgeciliğin özgün, vahşi bir versiyonu ve bu sömürgeciliğin paydaşı olan tüm aktörlerin ürettiği düzen, norm/yasa, tarih, toplum ve insanlık anlatısına karşı epistemik mukavemetin bir örneğidir. Hem bugünü hem geçmiş silmeye ve unutturmaya çalışan sömürgeci şiddet karşısında Filistinli haberciler, ileride

İŞGAL EDİLMİŞ HER TOPLUMDA OLDUĞU GİBİ FİLİSTİN'DE DE HABERCİLİK BİR VAROLUŞ BİÇİMİDİR. FİLİSTİN'İN UNUTULMASINA İZİN VERMEMEK İÇİN TARİHİN HAFİZASINI OLUŞTURAN VE İNŞA EDEN BU GAZETECİLİK MODELİ, SÖMÜRGE KARŞITI HAREKETLERİN VE SÖMÜRGE SONRASİ MÜCADELELERİN DÜŞÜNCE TARİHİ İÇİNDE DEĞERLENDİRMİYİ VE KONUMLANDIRMAYI HAK ETMEKTEDİR.

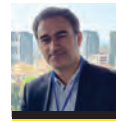

soykırım suçları yargılandığında başlıca delil niteliğinde olan her haberiyle arşiv inşa etmektedirler. Direnişin kültürel ve estetik boyutunu da canlı tutan Filistinli haberciler sadece haber yazmaz; fotoğraf çeker, görüntüyü kayda alır ve diğer tüm medya metinlerinin (şiir, belgesel, animasyon, dijital oyunlar vs.) üretimleriyle gösterdikleri mukavemeti, askerî ve politik alanda, kültürel ve estetik boyutlarıyla da ortaya koymaktadırlar.

Sonuç olarak medya ve iletişim düzeninin ortaya çıkışını, krize girişini ve yeniden restorasyon çabalarıyla haberciliğin sistem içindeki konumunu belirlemeden Filistinli gazetecilerin, canlarını ortaya koyarak yaptıkları haberciliğin hakkını vermemiz mümkün olmayacaktır. Acımasız bir işgale, sistematik yok etme girişimine karşı Filistinli gazetecilerin, haber kaynağı olarak yazdıkları her satır, çıktıkları her fotoğraf, kayda aldıkları her görüntü meslekî bir sorumluluk olduğu kadar

soykırım başta olmak üzere maruz kaldıkları suçları arşivleme, medya emperyalizmine karşı mukavemet ve kendi gerçekliğinin anlatısını oluşturma işlevi de görmektedir. Daha da önemlisi Filistinli gazetecilerin, meslekî bir faaliyeti ve bir işi yerine getirmenin ötesinde hem bireysel hem toplumsal hem de insanlık açısından bir varoluş mücadelesidir. İsrail'in işgal ve yerleşimci sömürgeciliğiyle birlikte tarihî, kültürel, dinî mekânları, hatta binek ve besin kaynağı olan hayvanlar ile başta zeytin ağaçları ve su kuyuları olmak üzere her türlü yer altı ve yer üstü kaynaklarını hedef almasının, esasında Filistin'in tarihsel-toplumsal hafızasını, hafıza mekânlarını ve topografyasını yok etme amacını gözetenek yok ediciliği kalıcılaştırdığı açıktır. Bu noktada Filistinli gazetecilerin çıktığı fotoğrafların, kayda aldıkları görüntülerin ve kaleme aldıkları metinlerin güncel enformasyon akışı içinde taşıdığı önemin ötesinde bir halkın, bir mekânın ve

tek tek insanların bireysel hafızasını arşivlemek anlamına geldiği de açıktır. Geleneksel yöntemlerin yanı sıra dijital yeniliklerin imkânlarından da sonuna kadar faydalanan Filistinli gazetecilerin gösterdiği epistemik mukavemet, "adil ve etkili bir medya ve iletişim düzeni" arayışına da büyük katkı sunabilir. Filistinli gazetecilerin bu varoluş mücadelesiyle gösterdiği imkânlardan faydalanarak daha adil ve hakikat düzleminde bir medya ve iletişim ekosistemi ihtiyacını, sektör temsilcileri ve iletişim akademiyasının gündeme getirmesi ve bu yönde kapsamlı ve sistematik çalışmalar yapması, hem bir sorumluluk hem bir gereklilik hem de soykırıma karşı direncin önemli boyutlarından biridir.

**Hediyeullah
Aydeniz**

Akademisyen

Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümünde öğretim üyesi olarak akademik çalışmalarına devam etmekte.